Szakonyi Károly

A csend napjai

Amikor először meglátta Nórát a kiadó szerkesztőségi szobájában, ahogy ott ült az íróasztala mellett az ablakon behulló fényben, és ahogy Nóra barátságosan rátekintve azt kérdezte, kit keres? és látta rövidre vágott, fekete haját, a kissé elrajzolt, de mégis szépnek tetsző arcát, rögtön erős hatással volt rá. *Kit keres? – Magát.* – Nem őt kereste, de ez szaladt ki a száját. – *Engem? Már találkoztunk? Mert még csak két hete vagyok itt. Talán mégis inkább mást keres… – Fordítást hoztam vissza. – Akkor a másik szobában…* Amikor aztán kijött a szerkesztőtől, éppen a rolós szekrénynél találta. Milyen alacsony, mérte végig. Nóra visszafordult. – *Minden rendben?* – *Felhívhatom? – Tessék? – Találkozhatnánk?* – Mert akkor már *szerelme*s volt. Ahogy mindig, pillanatok alatt. – *Ha megkapom a kéziratot kontrollra…. – Nem azért… Felhívhatom? – Igen, persze...* – nevetett. – *Szívesen segítek bármiben…*

Beletúrt a szénába, kiemelt egy marokkal, az illata a háború utáni nyarat is visszahozta, a falujárásokat, a zötykölődést a teherautókon, aztán a vonatokon az óvónőképzős lányokkal, Arinak piros kulikabátja volt, az volt a divat, a kulikabát. Ari a mellének dőlt a vonat zsúfolt peronján, csattogtak a kerekek, becsapott a korom, a széngáz. *Evviva il socializmo e la libertà…* Nem a politikára gondoltak, semmire sem gondoltak, csak fiatalok voltak és jó volt bandában utazni, egymásba szeretni, együtt lenni, megfeledkezni a háborús évekről. Hétvégeken a közeli falvakba mentek kultúrműsorokkal, volt egy kis színjátszó csoportjuk, a képzősök meg ők a gimnáziumból, a kerületi ifjúsági mozgalom szervezte az utakat, József Attilát szavaltak, Adyt meg néhány új költő munkás témájú verseit, vidám csapat volt, népdalokat énekeltek útközben meg forradalmi dalokat, *Avanti popolo, avanti rossa…* Akkor még, negyvennyolcban mindenki azt hitte, hogy demokrácia lesz, egyformán harsogták a *John Brown's Bodyt* meg a *Bunkócskát.* Nem beszéltek a múltról, nem kérdezték egymástól, ki hol és hogyan élte át a nehéz éveket, mint ahogy azt sem tudta, hogy Ari zsidó. Csak később, amikor egyszer elment érte, egy délután. *Gyere be értem a boltba, anyának segítek, egyedül van a vevőkkel.* Elmagyarázta, hol találja az üzletüket. Ferenc ismerte a *Dob sztrítet,* a hetedik kerület körúton túli részét, gyerekkorában, a Vilmos császár út felé, ahol az unokatestvérei laktak, sokszor ment végig arra, látta a zsidó kereskedőket, a kóser hentes boltot, az öreg zsidókat bársonykalapban, az üzletük előtt üldögélve, a zsinagógát. Az egyik sarkon megtalálta a boltot. Zöldség és

gyümölcs. A cégtáblán még látszottak a golyónyomok az ostrom idejéből. A házat nem érte belövés, csak körülötte voltak romok. A bolt lépcsőjén rekeszekben állt a gyümölcs meg a saláta, Ari anyja éppen krumplit mért ki egy idős hölgynek, Ferenc köszönésére csak intett. – Válogasson addig, ami kell… – Nem vásárolni jöttem… – Erre felegyenesedett. –Nem? Hát mit óhajt? – Ferencet zavarba hozta a gyanakvó tekintete. – Ariért. Ariért jöttem, megyünk próbálni a hétvégi útra. – Ó, maga az? Ari mesélt magáról. Benn van a raktárban… – Lemérte a krumplit, a vevő fizetett, hanem már ott volt a másik meg a harmadik. Hamar megtelt a szűkös helyiség, nem ért rá foglalkozni Ferenccel. De Ari már jött is egy hátsó helyiségből. – Mami, mehetek? – Jól van, eredj, ha olyan fontos! – Egy nagy csomó zöldséggel a kezében csak akkor mérte végig alaposabban Ferencet. Alacsony teremtés volt, ellentéte a lányának, kissé testes, a göndör fekete haját színes pánt szorította le. – Csak bajotok ne legyen azzal a sok utazgatással! Inkább itt segíthetnél. Szólj a nagyapádnak, legalább ő jöjjön be. – Amíg Ari visszament szólni, azt mondta – Ugye vigyáz a lányomra? Az apja itt halt meg a gettóban, csak ő maradt nekem… – Vigyázunk, persze… – válaszolta zavartan. Arival bejött a nagyapa. Hajlott hátú, szakállas öreg, hosszú, göndör pajesszal, fején fekete selyem kippával. Hosszan vizslatta Ferencet, de nem fogadta a köszönését. A mama felfigyelt erre, és gyorsan azt mondta – Semmi baj, Táti, minden rendben, csak kicsit legyél itt vigyázni, ha be kell mennem a raktárba… – Elkésünk – mondta Ari –, mennünk kell… – Ne maradj el sokáig! – kiáltott utánuk a mama. – Jó, hogy jöttél! – búját Ferenchez a lány, ő meg szótlanul megfogta a kezét, nagyokat lépdelt, alig lehetett követni. – Valami baj van? – Nem, semmi… – Pedig feltolult az elhagyott gyárudvar képe, a hatalmas gödörben egymáson heverő, meztelen, vézna testek, negyvenöt májusa, a melegben terjengő, elviselhetetlen hullabűz, az orosz katonák, akik közös sírba temettették velük, a falubeliekkel, a nyilasok meg az SS őrök által lemészárolt deportáltakat. A gettó… – gondolta most. Ez a rész volt itt a gettó negyvennégyben… Ari mellett az utcán elfogta az a kínos érzése, ami egész életében mindig is elöntötte, ha azokra az időkre gondolt, hogy szemben a zsidókkal pusztán azért volt igazságtalanul szerencsésebb a sorsa, mert kereszténynek született. – Zavar, hogy csak zöldségesek vagyunk?... – hallotta Ari aggodalmas hangját. – Nem, dehogy! És nagyon kedves a mamád… – Közben arra a gyanakvó felpillantására gondolt, amivel fogadta. De hiszen annyi kegyetlen szenvedés méltán tehette bizalmatlanná! Nem tudhatta, Ariban is nem él-e hasonló érzés. –Te is ott voltál? – kérdezte óvatosan. – Hol?.. .– A gettóban. – Ari csodálkozva nézett rá. –

Nem tudtad, hogy zsidó vagyok?... – És felnevetett. – Baj? – Nem, dehogyis… Nem, nem, mit számít, hogy ki micsoda?...

Letelepedett a boglyára, belesüppedt. Az emberiség vagy felejt, vagy ostoba, gondolta. Vermeli a gyűlölködést. Időnkét kiás belőle valamennyit. Ma sincs másként. A huszadik század az ördögé volt, de a sátán a huszonegyedikért is nyújtogatja a mancsát! Gyerekkora óta érzi a társadalomban ezt a feszültséget. Szemére húzta a kalapját, a karimája mögül nézte az eget. Ari. Milyen kis melle volt, csaknem mint egy serdülőnek, ha átfogta a derekát, érezte a medencecsontját… szinte kibökte a bőrét… Beleájult a csókolózásba, elomlott a karjaiban. Az arccsontja… Sokáig ezt kereste a nőkben. Nagyanyjának volt ilyen arca, arra emlékeztette… Egyszer egy konferencián ilyen arc miatt bolondult bele egy színésznőbe. Hívta a szállodában a második emeletre a liftet, és amikor az a negyedikről a szintjére ért, és az ajtó kinyílt, ott látta. Az arc… meg a kissé széles száj. Sokszor csak az arc bűvölte el, semmi más, csak az arc… Beszállt mellé, érezte a kölnije illatát, a régi Chat Noirt. A Chat Noir akkor már nem volt divatban, a nők Givenchyt használtak, ami ötvenhat után jött be Nyugatról. De a Chat Noir! Amit minden reggel érzett a kolléganőjén, Esztin, amikor beért a céghez, ahol még az egyetem előtti évben dolgozott... És akkor ez az illat… Leértek a hotel földszintjére, a nő a recepció felé ment, néhány lépés után visszanézett. Közepes termet, bokáig érő, sima szoknya. Még ez is. Mindig erotikus hatással voltak rá a hosszú, karcsúsított szoknyák. Ahogy rásimulnak a derékra. Csak pillanatokig látta, mégis félt, hogy azért ment a recepcióhoz, mert kijelentkezik. A konferencia vitáiban megfeledkezett róla, de este a vacsoránál meglátta. Aztán a bárban is. Magányosan ült a társaságában. Elég jó zenekar játszott, éjfél felé felkérte. Hajnalban kinn csókolóztak a parkban. Aztán véget ért a konferencia, elutaztak. Nem tudta kiverni a fejéből. Felhívta a színházban, próbája volt, de azt mondta a telefonba, hogy életbevágó. Kihívták a színpadról. *Úristen, megijesztett! Próbám van… – Szeret?... – Ezért hívott ki?! – Szeret?... – Nézze, nagyon szép este volt… – Szeret? … – Jöjjön le a premierre. Jövő pénteken… – Csak ha szeret! Mert én… – Várom. Most leteszem, mert kirúgnak…* Leveleket írt a nőnek, naponta kettőt is, szertelen szerelmes leveleket, levelekkel ostromolta, nem jöttek válaszok, de írt. Elutazott a premierre, a banketten a nő a

kollégái közé hívta, a bemutató sikerétől lelkes társaságba, kényelmetlenül érezte megát. Idegennek. *Nem mehetnénk el valahová?... Szó* sem lehetett róla, együtt kellett ünnepelni a többiekkel a művésznőt. Olyan nevetséges volt a helyzet. Csendben tűnt el, a hangoskodásban észre sem vették, még nem ivott sokat, beült a kocsijába, és bele az éjszakába…

Igen, Eszter használt Chat Noir-t…

Eszti is sovány volt. Az ötvenes években Ferenc is sovány volt. Mindenki sovány volt. Kinn tréningeztek a Margitszigeten. Tömegsport. Futás, atlétika. Az ifjúsági titkár szervezte. Felhevülve dőltek a falnak a százméteres után…. Csak úgy ráhajolt. Átfogta és ráhajolt, megcsókolta. Eszti csodálkozva nevetett. *Eljegyzésem lesz a hétvégén…* Késő estig csatangoltak a Rózsakertben. Vékony test, szenvedélyes hevület. *Csak az esküvőm után, addig nem…* A versek. Valahol talán még megvannak. A friss, nyári reggelek, Eszti mindig késett, késve érkezett a céghez, felment hozzá a könyvelésbe, de nem adta oda az este írott verset, Esztit nem a versek hatották meg, csak a délutáni randevúk a Szigeten, az ötórai tea a Casinóban egy gin fizz mellett, meg a végtelen séták a Rózsadombon. Aztán megvolt az esküvő, és csak sok év múlva találkoztak. Eszti valamilyen angol vagy olasz könyvet akart megszerezni, sehol sem kapta meg, üzent egy közös ismerősükkel, hogy ha tudna segíteni… Ott randevúztak, ahol a nagy csókolózások idején. És bejárták újra a budai, hegyi utcákat, végig a Rózsadombon, aztán fáradtan leültek a Mechwart téren az Európa teraszán. Megittak egy üveg bort. Már gyereke volt, mutatta a fényképét, csodálkozva látta, milyen dús keblű anya lett, feszült rajta a szoknya… *Akkor most már lehet?...* Nevettek. *A vőlegényed rendes srác volt… – Most is az. Imádja a fiát. Leszerelték a honvédségtől. Dzsúdót oktat.* Megitták a bort, elkísérte, ahogy régen, a Nagyvárad téri villamoshoz. De az már nem volt ugyanolyan. Már csak egy kis derű, összenevetés. De ahogy búcsúzóul átölelte, tudta, hogy az emlékét ölelte szorosan magához…